

Mire való a filozófia? – teszik fel a kérdést időről időre nemcsak a bölcsészettudományok iránt kevésbé fogékony szkeptikusok, hanem a szakma elkötelezett művelői is. A válasz általában éppen olyan banális szokott lenni,

26 Reichert Gábor

„MEGHALNI JÓ”

Végh Attila: *Hogy szívedet*

kiürítsd...

sen kocsmafizológiaként emleget a népnyelv. A kérdések és a válaszok lényegében itt is ugyanazok, csak a végiggondolás módja tér el egy kicsit – vagy inkább nagyon – a hagyományostól. Akárcsak Végh Attila regényében, ahol élet és halál végső problémái a legnagyobb természetességgel kerülnek elő, ám mindeközben maga a főhős – Alapi Vince, hatvanhat éves lerobbant költő – a valóságban egy pillanatig sem mozdul el az Ágnes presszóból, ahol a történet kezdetén egy korsó Unicum elfogyasztásával próbál véget vetni az életének. Pontosabban dehogynem mozdul el: a *Hogy szívedet kiürítsd...* egy intellektuális utazás története, amelynek főszereplője saját elhibázott életének stációit járja újra egy titokzatos idegen jóvoltából. Azt sem kell sokáig találgatnunk, hogy ki lehet az illető: „Persze hogy nem üzletember. Csak egy üzlet érdekl: amit az érdemesekkel megköt. Melanchton, Goethe, Marlowe, Chamisso, Thomas Mann és a többiek életük mélypontján találkoztak ezzel az emberrel, aki itt ül, szemben Alapi Vincével, a születésnapos költővel, az Ágnes presszó félhomályában, sárkánygyűűűjét csavargatva, most, amikor kezdődik a kezdetetlen.” Az impozáns névsor is mutatja, hogy nem éppen új keletű témáról van szó, hiszen Faust-újrairásokkal finoman szólva is tele van már a padlás. Akkor mégis mi újat mondhat a klasszikus feldolgozásokhoz képest Végh Attila verziója? A *Hogy szívedet kiürítsd...* legizgalmasabb vonása, hogy a begyakorolt panelek mögött számunkra is ismerősnek tűnő sorsok, a magyar félmúlt tipikus élethelyzetei sejlenek fel, amelyek mintha azt sugallnák, semmi sem történhetett volna másképp – nemcsak Alapi Vincével, hanem magával az országgal sem. Persze erősen vitatható állításról van szó, de hát nem éppen erről szól a kocsmafizológia vidám tudománya?

Furcsa megoldásnak tűnik – a fülszöveg meghatározása szerint – „önletrajzi ihlettségű” és szociografikus beütésű próza, hoch-filozófia és ókori mitológia folyamatos egymásba játszatása, és ez sajnos sokszor az össze-

mint maga a felvetés: a filozófia végső soron a legalapvetőbb emberi fogalmak jelentését igyekszik feltárni, úgymint *élet, halál, idő, sors* – hogy most csak a legfontosabbakat említsük. Van aztán a tudományágnak egy egészen speciális vadhajtása is, amit mindközönsége-

függéstelenség érzetét is kelti a regény olvastán. A szöveg olyankor emelkedik el az helyenként öncélúnak tűnő merengéstől, amikor valódi emberi történeteket mesél el, amikor érezni lehet, hogy komoly tétje van Alapi szimbolikus utazásának. A késő Kádár-kor és a rendszerváltás utáni évek pesti éjszakai életének leírása, az ott kóválygó kétes egzisztenciák vívódásainak elbeszélése akár indokolttá is teheti az ókori műveltséganyag játékba hozatalát (és a görög, a zsidó-keresztény, a távol-keleti stb. kultúrkörök állandóan változó összetételű vegyítését), de az egyes fejezeteket tartító epheszosi látomások inkább díszítésnek, az önmagukban tökéletesen érthető és értelmezhető epizódokra felszerelt hivalkodó intarziának tűnnek. Holott a történet váza alapvetően letisztultnak nevezhető: adott a főhős és a Nulla Lukács néven emlegetett luciferi figura, akik *Az ember tragédiája* színeihez hasonlóan ugrálnak az időben, hogy egy-egy sorsfordító döntés újragondolásával próbálják megváltoztatni a meg nem változtathatót. Madách művére egyébként a szöveg egy ponton explicit módon is utal, amikor Andrea, Alapi utolsó szerelme jegyeket szerez egy rendhagyó *Tragédia*-előadásra, amelyben „Ádám egy ufonauta, aki elrabolja a Föld-lakó Évát. Lucifer meg egy leszakadt drogdíler, aki ráveszi a mit sem sejtő földönkívülit, hogy áldozatával együtt kapjanak be egy varázsgombát. Aztán elszállnak.” Alapi nem is palástolja előzetes véleményét az újító szándékú adaptációról, „elég nagy faszágnak tűnik – mondja –, de nézzük meg.” A Faust-mondakörhöz egyébként is ezer szállal kötődő *Tragédia* emlegetése többek között azért fontos eleme a regénynek, mert Végh szövege is hasonló következtetéshez jut el, mint Madáché mintegy másfél évszázaddal ezelőtt. Az „elég nagy faszágnak tűnik, de nézzük meg”-hozzaállást követve Alapi minden újrajátszott „színen” ugyanarra a végeredményre jut, vagyis rájön, hogy egykor meghozott rossz döntései nem pillanatnyi eltévelyedések, hanem sorsszerű történések voltak. S ha mindez nem lett volna elég világos, az első fejezetet szóról szóra újrajátszó utolsó fejezet összefoglalja nekünk a végső tanulságot: „A vita elfajul, egyre személyesebb. Végül a lány úgy érzi: már a saját szabadságára megy ki a játék. Keményen harcol érte, Alapi pedig – egyrészt mint aki birtokon belül érzi magát, másrészt azonban igyekeztével elméletibb síkra terelni a vitát – egyre fölényesebben ellenkezik, kifejtve, hogy ha valamit teszünk, meg tudjuk mondani, miért tettük, sőt, esetleg még az okot is meg tudjuk okolni, de ennek az oksági láncnak a végén az a végtelenül üres mondat áll, hogy »mert így akartam«. Az akarat tehát, amire Andrea olyan büszke, nem más, mint a köd, amelyben tettei indítékai eltűnnek.” Ennek illusztrációjaképp a vitát követően – akárcsak az első fejezetben – Alapi elrohanó szerelmét újra halálra gázolja egy teherautó, kesergés helyett azonban most már megkönnyebbülés

jut a költőnek osztályrészül, hiszen rádöbben, hogy „mindig is ez volt a cél”, tudniillik annak belátása, hogy „meghalni jó”. A szív végső kiürítése tehát a halállal való megbékéléshez, sőt egyfajta sajátosan értelmezett halálkultuszhoz vezet a – nemes egyszerűséggel „a halottaknak” ajánlott – kötetben, amely a klasszikus világirodalom nagyjainak felidézését lezárandó egy szintén régről ismert posztmodern gesztussal, az önmagát író regény toposzával zárul.

Nem állítok túl sokat, ha azt mondom, a *Hogy szívedet kiürítsd...* nem mérhető az előképeiül választott remekművekhez, de ezt nyilván senki nem is várja el tőle. Az élet és halál közötti átmeneti sáv kutatásával Végh beláthatatlanul nagyratörő vállalást tett, amely szükségszerűen vezet a bukáshoz. A megválaszolhatatlannak tűnő végső kérdéseket, ahogy eddig valószínűleg soha senkinek, neki sem sikerült megválaszolnia – de már maga a nekirugaszkodás bátorsága is megérdemel minden tiszteletet. (*L'Harmattan, Bp, 2014*)

